

можливість окремого вирішення визнаних вимог, з дотриманням правил, що застосовуються при визнанні позову відповідачем, ухвалити за ними рішення (часткове рішення).

В процесуальній літературі відзначається, що особливістю часткового рішення є те, що воно не підлягає примусовому виконанню до набрання чинності основним рішенням¹⁷. Зазначимо, що не тільки можливість примусового виконання, а й інші властивості законної сили часткове рішення має набувати разом з остаточним вирішенням усієї справи. Винятком є незмінність у розумінні неможливості зміни господарським судом, який це рішення виніс. Тому ми пропонуємо визначати часткове рішення як рішення господарського суду, що вирішує частину позовних вимог в рамках однієї господарської справи.

Отже, рішення суду є потужним засобом оптимізації процесуальної форми розгляду та вирішення справ, потенціал якого використовується в українському господарському процесі незначною мірою. Світовий досвід свідчить, що вимоги адекватності до характеру спірних відносин, раціональності, доступності господарської процесуальної форми мають реалізовуватися серед іншого і в судових актах. Збалансована відповідність процедури та підсумкового акту є запорукою ефективності судочинства. Тому поступово і дуже повільно нетрадиційні види рішень отримують переоцінку в процесуальній доктрині, а інститут судових рішень відчуває тенденцію до розширення змісту в національному законодавстві. Про це, зокрема, свідчить регламентація можливості оголошення тільки вступної та резолютивної частини рішення господарського суду з відкладенням складення повного тексту (ст. 85 ГПК). Заслуговує на увагу позитивний досвід вітчизняного цивільного процесу (заочне рішення, судовий наказ тощо). На прикладі дослідження доцільності запровадження проміжних та часткових рішень актуалізуються загальні проблеми, пов'язані з рішенням господарського суду: поняття, ознаки, види, вимоги, порядок набрання та властивості законної сили тощо. Це ще раз підкреслює, що розвиток господарського судочинства вимагає розробки та реалізації сучасної концепції актів господарського суду.

УДК 346.9:347.736

Комітет кредиторів як суб'єкт конкурсного права

І. А. Бутирська,

асистент кафедри правосуддя

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Досліджено правовий статус комітету кредиторів під час провадження у справі про банкрутство. Проаналізовано зміни у законодавстві про неспроможність в частині правового регулювання статусу комітету кредиторів. Запропоновано класифікацію повноважень комітету кредиторів.

Ключові слова: банкрутство, неспроможність, конкурсний процес, кредитор, комітет кредиторів.

¹⁷ Загайнова С. К. Цит. работа. – С. 302.

Бутирская И.А. Комитет кредиторов как субъект конкурсного права.

Исследовано правовой статус комитета кредиторов во время производства по делу о банкротстве. Проанализированы изменения в законодательстве о несостоятельности в части правового регулирования статуса комитета кредиторов. Предложена классификация полномочий кредиторов.

Ключевые слова: банкротство, несостоятельность, конкурсный процесс, кредитор, комитет кредиторов.

Butyrskaya Irina. The committee of creditors as the subject of competitive law

The article investigates the legal status of the creditors committee in the proceedings in bankruptcy case. Changes in insolvency law in terms of legal regulation of the status of the committee of creditors are analyzed. The classification of the powers of the committee of creditors is proposed.

Key words: bankruptcy, insolvency, competitive process, the creditor, the committee of creditors.

У справі про банкрутство часто бере участь значна кількість кредиторів, кожен з яких прагне захистити свої інтереси. Кредитори у справі про банкрутство можуть брати участь як особисто, так і через свої представницькі органи. До таких органів належать збори та комітет кредиторів. Правовий статус та повноваження цих органів повинні бути чітко прописані у законодавстві, щоб максимально забезпечити права кожного кредитора і звести до мінімуму зловживання з боку кредиторів, що мають більшість голосів на зборах кредиторів. 19 січня 2013 р. набула чинності нова редакція Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі – Закон про банкрутство)¹, у зв'язку з чим виникла необхідність комплексного дослідження правового становища комітету кредиторів у справі про банкрутство.

Аналіз правового статусу представницьких органів кредиторів здійснювався ще дореволюційним юристом Г.Ф. Шершеневичем². На сучасному етапі проблеми правового регулювання участі у справі про банкрутство комітету кредиторів в Україні комплексно досліджувалися тільки Б.М. Поляковим³, але ще за дії старої редакції Закону про банкрутство. Окремі аспекти участі зборів і комітету кредиторів у провадженні справ про банкрутство висвітлювали у своїх працях В.В. Джуль⁴, О.М. Борейко⁵, С. В. Мінковський⁶. У Росії найбільш комплексним дослідженням правового статусу представницьких органів кредиторів поряд з іншими проблемами права неспроможності займалася М.В. Телюкіна⁷.

¹ Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. // ВВР України. – 1992. – № 31. – Ст. 440.

² Шершеневич Г. Ф. Конкурсный процесс / Шершеневич Г.Ф. – М.: Статут, 2000. – 477 с.

³ Поляков Б. М. Комментар судовой практики Верховного Суда Украины з питань регулювання правового статусу кредиторів у процедурі банкрутства / Б. М. Поляков // Санація та банкрутство. – 2009. – № 2. – С. 36 – 45; Поляков Б. М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Поляков Б.М. – К.: Ін Юре, 2011. – 560 с.

⁴ Джуль В. В. Институт неспроможности: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: монографія / Джуль В.В. – К.: Юридическая практика, 2006. – 384 с.

⁵ Борейко О. М. Правовий статус кредитора як суб'єкта неспроможності (банкрутства) / О. М. Борейко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2011. – Т. 24 (63), № 2. – С. 276–281.

⁶ Мінковський С. В. Правовий статус забезпеченого кредитора в судових процедурах банкрутства [Електронний ресурс] / С. В. Мінковський // Вісник Харківського університету внутрішніх справ. – 2005. – № 30. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VKhnusv/2005_30/30/63.pdf.

⁷ Телюкіна М. В. Основы конкурсного права / Телюкіна М.В. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 560 с.

Збори і комітет кредиторів є об'єднаннями останніх, що покликані забезпечити їх законні права та інтереси. Відмінності між зборами і комітетом кредиторів проявляються у їх кількісному складі, порядку формування. Зокрема, збори кредиторів є багаточисельним органом, кількість учасників якого не обмежена, тоді як щодо кількості членів комітету кредиторів законодавець встановив максимальний склад – сім осіб. Збори кредиторів формуються залежно від того, з ким боржник вступав у господарсько-розрахункові відносини, а комітет кредиторів є виборним органом, і його склад залежить від волі самих кредиторів.

Збори кредиторів є органом, до складу якого може входити багато осіб, особливо якщо говорити про банкрутство великих підприємств. Відповідно скликання зборів кредиторів щоразу, коли виникають поточні питання, пов'язані із застосуванням процедур банкрутства до боржника, є проблематичним і недоцільним. Тому законодавець передбачив створення представницького органу кредиторів – комітету кредиторів, покликаного оперативно вирішувати питання, що виникають в ході провадження у справі про банкрутство. Комітет є похідним і залежним від зборів кредиторів, оскільки саме останні уповноважені як створювати комітет кредиторів, так і достроково припиняти повноваження всього комітету або окремих його членів.

Як слушно зазначає Х.О. Шухатян, наявність представницького органу – комітету кредиторів є особливістю такої форми господарського процесу, як провадження справ про банкрутство. Адже це єдиний випадок, коли стороною у справі виступає колективний орган без статусу юридичної особи, що складається з абсолютно самостійних суб'єктів підприємницької діяльності та фізичних осіб, які характеризуються наявністю абсолютно різних грошових вимог до боржника за різними зобов'язаннями⁸. Відповідно до п. 56 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 18 грудня 2009 р. № 15 «Про судову практику в справах про банкрутство» комітет кредиторів, утворений відповідно до Закону про банкрутство, при проведенні процедур банкрутства представляє інтереси всіх кредиторів. З моменту утворення комітету кредиторів саме він, а не окремі кредитори, вважається стороною у справі про банкрутство у випадках, передбачених Законом про банкрутство⁹.

Комітет кредиторів, таким чином, виступає самостійною стороною в справі про банкрутство, з визначеним обсягом повноважень. Якщо, беручи участь у зборах кредиторів, кожен кредитор діє самостійно, виключно від власного імені, то, утворюючи комітет кредиторів, останні ніби передають частину своїх повноважень новоствореному представницькому органу з тим, щоб комітет кредиторів реалізовував та захищав інтереси не окремих кредиторів, а загальні інтереси усіх кредиторів по справі.

Вибори комітету кредиторів проводяться відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх на зборах кредиторів. Кредитор, що має двадцять п'ять і більше відсотків голосів, автоматично включається до складу комітету кредиторів. Дане положення є новелою законодавства про банкрутство і, безперечно, пози-

⁸ Шухатян Х. О. Концептуальні підходи до поняття сторін у провадженні справ про банкрутство / Х. О. Шухатян // Вісник господарського судочинства. – 2013. – № 5. – С. 140–146.

⁹ Постанова Пленуму Верховного Суду України від 18 грудня 2009 р. № 15 «Про судову практику в справах про банкрутство» // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – № 2. – Ст. 3.

тивним кроком на шляху до захисту прав кредиторів. Раніше на практиці могли складатися ситуації, коли з тих чи інших причин кредитори із значним розміром вимог (двадцять п'ять – сорок відсотків) не включалися до складу комітету кредиторів і тому не могли впливати на прийняття рішень стосовно боржника. Звичайно, така ситуація не була справедливою, і тому обов'язковість включення кредитора, що володіє більш як двадцятьма п'ятьма відсотками голосів, до складу комітету кредиторів, є логічною відповіддю законодавця на сучасні проблеми відносин неспроможності в Україні.

Закон про банкрутство практично не врегульовує порядок проведення засідань комітету кредиторів. На нашу думку, відсутність детальної регламентації порядку проведення засідань та оформлення прийнятих рішень комітетом кредиторів створює можливості для зловживань з боку недобросовісних кредиторів. Зокрема, законодавством не передбачено обов'язкової форми протоколу засідання комітету кредиторів, порядку ознайомлення усіх членів комітету кредиторів з таким протоколом, виправлення в ньому описок та помилок. З метою усунення даної прогалини вважаємо за доцільне Міністерству юстиції України затвердити Порядок проведення засідань комітету кредиторів, яким врегулювати наступні питання: порядок реєстрації кредиторів, присутніх на засіданні комітету, порядок голосування, форму протоколу засідання комітету кредиторів, порядок ознайомлення кредиторів із протоколом, порядок розгляду зауважень щодо протоколу тощо. Зокрема, пропонуємо, щоб у протоколі засідання комітету кредиторів після розгляду кожного питання, винесеного на засідання комітету, кожен член комітету ставив свій підпис. Відсутнім членам комітету кредиторів пропонуємо в обов'язковому порядку не пізніше наступного дня відправляти рекомендованим листом з описом вкладення протокол засідання. Крім того, вважаємо за доцільне передбачити обов'язкове фіксування засідання комітету кредиторів за допомогою технічних засобів на вимогу одного з кредиторів. Усе це дасть змогу забезпечити права кожного члена комітету кредиторів та не допустити зловживань.

З метою представництва інтересів усіх кредиторів у справі про банкрутство комітет кредиторів має низку повноважень. Системний аналіз Закону про банкрутство дає змогу виділити чотири групи таких повноважень комітету кредиторів. Першу групу становлять власні повноваження, це ті питання, які комітет кредиторів уповноважений вирішувати самостійно. Зокрема, це прийняття рішення щодо: обрання голови комітету кредиторів; підготовки та укладення мирової угоди; визначення складу майна в разі продажу частини майна у процедурі санації боржника або ліквідації банкрута; формування фонду для авансування грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого і визначення порядку використання його коштів.

Друга група повноважень – погоджувальні, тобто питання спільної компетенції, які комітет кредиторів вирішує спільно з іншими учасниками провадження у справі про банкрутство шляхом погодження або схвалення: плану санації, змін та доповнень до нього; укладення керуючим санацією значних правочинів (договорів) та правочинів (договорів), щодо яких є заінтересованість; клопотання ліквідатора про призначення членів ліквідаційної комісії; кандидатури юридичної особи, яка здійснюватиме управління активами боржника, що зали-

шилися непроданими після закінчення строку ліквідації; звіту розпорядника майна, керуючого санацією або ліквідатора про нарахування і виплату грошової винагороди арбітражного керуючого, у тому числі додаткової.

До третьої групи повноважень комітету кредиторів ми відносимо контрольні, за допомогою яких він здійснює нагляд за діяльністю арбітражного керуючого. До них, зокрема, належать заслуховування та розгляд: звіту розпорядника майна, відомостей про фінансове становище боржника, пропозиції щодо можливості відновлення платоспроможності боржника; плану санації боржника; щоквартального звіту керуючого санацією; звіту керуючого санацією; звіту ліквідатора, інформації про фінансове становище і майно боржника на день відкриття ліквідаційної процедури та при проведенні ліквідаційної процедури, використання коштів боржника.

Четверту групу повноважень можна назвати ініціюючими і включити до них ті питання, які не належать до власної компетенції комітету кредиторів, але розгляд і вирішення яких останній може ініціювати перед господарським судом. Реалізуючи ініціюючі повноваження, комітет кредиторів наділений правом звернення до господарського суду з: клопотанням про відкриття процедури санації, визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури у випадках, передбачених Законом про банкрутство; вимогою про визнання правочинів (договорів) боржника недійсними на будь-якій стадії процедури банкрутства; клопотанням про призначення арбітражного керуючого (керуючого санацією, ліквідатора), припинення повноважень арбітражного керуючого (керуючого санацією, ліквідатора) та про призначення іншого арбітражного керуючого (керуючого санацією, ліквідатора); пропозиціями щодо продовження або скорочення строку процедури розпорядження майном боржника чи санації боржника; клопотанням щодо припинення процедури санації у зв'язку з виконанням плану санації і відновленням платоспроможності боржника; припинення процедури санації, визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури; припинення або продовження процедури санації та укладення мирової угоди; клопотанням про проведення незалежної оцінки майна боржника; клопотанням про призначення керуючим санацією керівника боржника; поданням про звільнення керуючого санацією – керівника боржника від виконання повноважень керуючого санацією.

Повноваження комітету кредиторів щодо скликання зборів кредиторів, на нашу думку, законодавчо прописано у надто загальному вигляді, й це часто є підставою для помилкового привласнення комітетом кредиторів цього права. Насправді комітет кредиторів має право подати арбітражному керуючому клопотання про скликання зборів кредиторів, але не скликати збори. Скликання зборів кредиторів є предметом виключної компетенції арбітражного керуючого, що підтверджується положеннями ч. 3 ст. 26 Закону про банкрутство. Тому пропонуємо внести зміни до ч. 8 ст. 26 Закону про банкрутство, передбачивши, що до компетенції комітету кредиторів належить прийняття рішення не про скликання зборів кредиторів, а про ініціювання скликання зборів кредиторів.

У роботі комітету мають право брати участь з правом дорадчого голосу арбітражний керуючий, представник працівників боржника, уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника, забезпечений кредитор та в разі

необхідності представник органу, уповноваженого управляти державним майном, і представник органу місцевого самоврядування.

Отже, по-перше, комітет кредиторів виступає самостійною стороною в справі про банкрутство з визначеним обсягом повноважень. Якщо, беручи участь у зборах кредиторів, кожен кредитор діє самостійно, виключно від власного імені, то утворюючи комітет кредиторів, останні ніби передають частину своїх повноважень новоствореному представницькому органу, щоб комітет кредиторів реалізовував та захищав інтереси не окремих кредиторів, а загальні інтереси усіх кредиторів по справі.

По-друге, відсутність детальної законодавчої регламентації порядку проведення засідань та оформлення прийнятих рішень комітетом кредиторів створює можливості для зловживань з боку недобросовісних кредиторів. Тому для усунення даної прогалини пропонуємо Міністерству юстиції України затвердити Порядок проведення засідань комітету кредиторів, яким врегулювати такі питання: порядок реєстрації кредиторів, присутніх на засіданні комітету, порядок голосування, форма протоколу засідання комітету кредиторів, порядок ознайомлення кредиторів з протоколом тощо.

По-третє, повноваження комітету кредиторів можна розділити на чотири групи: власні, погоджувальні, контрольні та ініціюючі. Повноваження комітету кредиторів щодо скликання зборів кредиторів, законодавчо прописано у надто загальному вигляді, і це часто є підставою для помилкового привласнення комітетом кредиторів цього права. Тому доцільно внести зміни до ч. 8 ст. 26 Закону про банкрутство, передбачивши, що до компетенції комітету кредиторів належить прийняття рішення не про скликання зборів кредиторів, а про ініціювання скликання зборів кредиторів.

УДК 349.22

Перспективи запровадження шведської моделі вирішення трудових спорів в Україні

М. В. Сорочишин,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри

трудового права та права соціального забезпечення

Національного університету «Одеська юридична академія»

Досліджуються можливості та проблеми запровадження шведської моделі вирішення трудових спорів в Україні, зокрема запровадження обов'язкової процедури примирення при вирішенні трудових спорів. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення моделі вирішення трудових спорів, проєкт якої вироблено в рамках програми шведсько-української співпраці в даній сфері.

Ключові слова: трудові спори, примирення і посередництво, трудова юстиція.

Сорочишин М.В. Перспективи введення шведської моделі розрешення трудових спорів в Україні

Исследуются возможности и проблемы внедрения шведской модели решения трудовых споров в Украине, в частности установления обязательной процедуры примирения при разреше-